

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
ХУДОЖНЬО - ЕСТЕТИЧНОГО НАПРЯМУ
«АНГЛІЙСЬКА МОВА»

Початковий, основний, вищий рівні, 3 роки навчання

Київ-2025 р.

Схвалено педагогічною радою Українського державного центру позашкільної освіти,
протокол № 2 від 30 квітня 2025 року

Автор:

Сук Лариса Едуардівна – методист Українського державного центру позашкільної
освіти

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність даної програми пов'язана з важливістю навчання англійської мови дітей та молоді як засобу міжнаціонального спілкування у закладах позашкільної освіти.

Навчальна програма реалізується у гуртках англійської мови та спрямована на вихованців віком 7 - 21 років.

Метою навчальної програми є вивчення розмовної англійської мови, створення позитивних умов соціальної адаптації дітей та молоді в процесі вивчення англійської мови, збагаченню їх інтелектуальної, вольової, емоційної, моральної та соціальної сфер у процесі оволодіння основами іншомовного спілкування.

Відповідно до змісту та принципів програми визначаються завдання гурткової роботи, які полягають у формуванні таких компетентностей особистості:

пізнавальної, яка передбачає створення позитивних умов соціальної адаптації вихованців в процесі вивчення англійської мови; оволодіння ними системи знань про культуру та традиції англомовних країн; формування комунікативних умінь: уміння слухати співрозмовника, реагувати на його мову; збагаченню їх інтелектуальної сфери у процесі оволодіння основами іншомовного спілкування;

практичної, яка забезпечує оволодіння мовним матеріалом для спілкування в усному мовленні, системою знань про культуру та традиції англомовних країн; уміння розуміти пісенний та поетичний матеріал; збагачення вольової сфери дитини у процесі оволодіння основами іншомовного спілкування;

творчої, яка сприяє формуванню комунікативних умінь: уміння слухати співрозмовника, реагувати на його мову; формуванню особистості через залучення до культури і побуту іншого народу; формуванню розуміння значення іноземної мови в суспільстві; збагаченню емоційної сфери вихованців у процесі оволодіння основами іншомовного спілкування.

соціальної, яка орієнтована на виховання культури спілкування; розширення світогляду; виховання толерантного ставлення до інших культур через виховання доброзичливого, поважного ставлення до всіх людей, незалежно від мови, якою вони говорять, формування розуміння значення іноземної мови в суспільстві; через вироблення норм поведінки в суспільстві; збагачення моральної та соціальної сфер вихованців у процесі оволодіння основами іншомовного спілкування.

Навчальна програма передбачає навчання на початковому, основному та вищому рівнях впродовж трьох років.

На опрацювання навчального матеріалу відводиться така кількість годин:

початковий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень), (діти віком 7-10 років);
основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень), (діти віком 11-14 років);
вищий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень), (діти віком 15-21 рік).

Група початкового рівня розрахована на дітей 7-10 років. У цьому віці

важливо зацікавити вихованців у вивченні іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність і значущість володіння іноземною мовою як неповторним засобом міжкультурного спілкування.

Група основного рівня розрахована на вихованців 11-14 років. На цьому рівні розпочинається етап систематичної і послідовної роботи з навчальними матеріалами, які забезпечують нормативне оволодіння спілкуванням. Помітно зростає обсяг навчального матеріалу, у тому числі того, який сприяє формуванню соціокультурної та соціолінгвістичної компетенцій.

Група вищого рівня розрахована на вихованців від 15 до 21 року. На цьому рівні проводиться систематична і послідовна робота з автентичними навчальними матеріалами, які забезпечують нормативне оволодіння спілкуванням. Зростає обсяг навчального матеріалу, який сприяє формуванню соціокультурної та соціолінгвістичної компетентності. Вихованці використовують вміння формального і неформального спілкування для соціальної адаптації, а також збагачення своїх інтелектуальних можливостей. Можливе використання мобільних додатків та онлайн платформ як додаткових ресурсів для вивчення мови. Рекомендовано читання книг, статей, перегляд фільмів та серіалів англійською мовою, спочатку використовуючи субтитри, потім – без них. Використовуючи сучасні технології, можна практикувати англійську мову з носіями мови. Із знаннями основ мови людині вже доступні самостійні подорожі до англійськомовних країн, де потрібно самостійно комунікувати та отримувати необхідну інформацію. Легке оволодіння іноземними мовами за допомогою ігрових методик та ситуацій є базою для інтелектуального та особистісного зростання, розширює світогляд, сприяє духовному розвитку особистості.

Міжпредметні зв'язки навчальної програми такі, як українська мова та література, пов'язані з розвитком мовлення, формуванням звукової культури, читанням, вивчення поезії, порівнянням слів та висловів рідною й англійською мовами; образотворче мистецтво – через використання англійських назв предметів, форм, кольорів; через музичне мистецтво додатково розвивається слухова пам'ять; громадянська освіта – знайомство з традиціями та культурою англійськомовних країн, розвиток комунікативних умінь у групі.

Методи навчання: дидактична гра у поєднанні з виконанням різноманітних вправ і таких прийомів як запитання, демонстрація, унаочнення, вказівка, пояснення та ін.

Мови викладання: англійська, українська.

Дана програма англійської мови, на відміну від інших програм, запропонованих позашкільним дитячим закладам, є пізнавальною та містить навчально-тематичний план, а також передбачає певний прогнозований результат.

Головними принципами програми є:

відповідність завданням освіти і виховання шкільного віку, насамперед збереження їх психічного та фізичного здоров'я;

відповідність навчального матеріалу рівню анатомо-фізіологічного, психічного та інтелектуального розвитку;

врахування рівня знання рідної мови і мовленнєвого розвитку;

доступність;

комунікативна спрямованість;

особистісна орієнтація.

Завдання гурткової роботи:

1. Викликати інтерес у дітей до вивчення англійської мови і підтримувати цей інтерес упродовж усього навчання;

2. Цілеспрямовано навчати спілкуванню англійською мовою у межах комунікативного мінімуму, що пов'язаний зі світом дитинства;

3. Залучати мовленнєвий досвід спілкування дітей рідною мовою для перенесення на спілкування англійською мовою і навпаки;

4. Актуалізувати у процесі навчання позитивні риси характеру, формувати новоутворення культури спілкування, прояви загальнолюдських моральних якостей;

5. Формувати ставлення до навколишнього світу, яке передбачає відкритість, толерантність, повагу до інших народів.

Формами контролю за результативністю навчання є опитування, ігрові вікторини, контрольні заняття.

Для реалізації визначених програмою завдань у освітньому процесі використовуються методи навчання, які сприяють самореалізації учнів, фронтальна, групова та індивідуальна робота. Програма передбачає варіативність педагогічних технологій, методів і форм навчання.

Програма є орієнтовною. Слід звернути увагу, що робота з маленькими дітьми передбачає на заняттях наявність асистента та тісне співробітництво вихователя, психолога та батьків. За необхідності керівник гуртка може ввести до календарно-тематичного плану, розробленого за даною програмою, певні зміни, які не повинні впливати на мету, завдання та прогнозований результат освітньої діяльності.

Початковий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема		Кількість годин		
		теоретичні	практичні	усього
1.	Вступ	4	-	4
2.	Давайте познайомимось	9	17	26
3.	Алфавіт	9	25	34
4.	Числа від 1 до 20	14	22	36
5.	В джунглях	14	20	34

6.	Шкільна кімната. Шкільні речі	14	28	42
7.	Команди	14	20	34
8.	Підсумок	-	6	6
Разом		78	138	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (4 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з темами занять і формами їх проведення. Правила поведінки в колективі. Значення і роль англійської мови в житті людини. Важливість розуміння багатьох мов. Англійська мова в суспільстві.

2. «Давайте познайомимось» (26 год.)

Теоретична частина. Ознайомити учнів з загальними фразами вітання, прощання. Навчити вживати фрази у мовленнєвих ситуаціях.

Практична частина. Актуалізувати вживання нових лексичних одиниць у мовленні. Використання фраз «Hello!», «Good morning!», «Bye!», «Good evening!», «Good afternoon!», «See you later!». Репродуктивні ігри на відтворення вивченого матеріалу.

3. «Алфавіт» (34 год.)

Теоретична частина. Презентувати алфавіт, пояснити вимову, написання, звучання букв.

Практична частина. Вивчення алфавіту, окремо кожної літери. Навчитися писати, читати і вимовляти кожну букву.

4. «Числа від 1 до 20» (36 год.)

Теоретична частина. Цифри від 1 до 20, їх назви. Лічба по порядку і в зворотному порядку. Представити аудіо пісню «One, two, three...»

Практична частина. Навчання лічбі від 1 до 20, по порядку і в зворотному порядку. Вивчення і розспівування пісні «One, two, three... ». Репродуктивні ігри «Рахую сам», «Назви цифру».

5. «В джунглях» (34 год.)

Теоретична частина. Подорож в джунглі. Нові лексичні одиниці по темі: wild, lion, tiger, giraffe, elephant, bird, parrot, mouse, wolf... Прослуховування пісні «In the wood»

Практична частина. Вивчення нових лексичних одиниць. Вивчення пісні «In the wood», вивчення віршів про диких тварин. Актуалізація вивчених лексичних одиниць у мовленні. Повторення вивченого матеріалу. Репродуктивні ігри: «Who is it?», «Is it a wild animal?»

6. «Шкільна кімната. Шкільні речі» (42 год.)

Теоретична частина. Презентувати нові лексичні одиниці: desk, table, chair, blackboard, school-desk, bag, pen, pencil, ruler, diary, copy-book.

Навчити правильно вимовляти лексичні одиниці, вживати їх у мовленні.

Практична частина. Вживання нових слів у мовленні, у повсякденному житті. Відтворення вивченого матеріалу. Вправи на закріплення вивченого.

7. «Команди» (34 год.)

Теоретична частина. Представити нові граматичні одиниці, шкільні команди: «Stan dup!», «Sit down!», «Clap your hand!», «Run!», «Stop!», «Speak!».

Практична частина. Навчання мовного відтворення, вживання команд на уроках англійської мови. Ігри на використання і закріплення вживання шкільних команд.

8. Підсумок (6 год.)

Підведення підсумків вивченого за рік. Повторення вивченого матеріалу. Звітний концерт по закінченню навчального року.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- назви всіх вивчених лексичних одиниць;
- назви всіх граматичних одиниць;
- правила поведінки на уроці, колективі і на сцені.

Вихованці мають вміти:

- продемонструвати початкові знання англійської мови за допомогою лексичних одиниць, пісень, віршів;
- відображати вивчений матеріал у мовному спілкуванні.

У вихованців мають сформуватися компетентності:

- пізнавальна* - ознайомлення з основними поняттями та лексичними одиницями англійської мови; початкові орієнтири вивчення англійської мови;
- практична* - оволодіння індивідуальним та груповим відтворенням мовного матеріалу; вивчення віршів, пісень, англійською мовою; покращення мовного рівня та дикції;
- творча* - формування мовних здібностей вихованців у процесі самовідтворення іноземного матеріалу (спів англомовних пісень, розповідання віршів);
- соціальна* - соціальна адаптація дитини, розвиток мовлення у вивченні англійської мови; формування позитивного мислення та певної поведінки в колективі; зростання особистих якостей дитини в процесі колективної творчості; опанування особистих реакцій та емоцій під час уроків, публічних виступів.

Основний рівень
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичні	практичні	усього
1.	Вступ	2	1	3
2.	Моє життя	-	17	17
3.	Англійська мова в нашому житті	-	8	8
4.	Людина	-	14	14
5.	Пори року	-	17	17
6.	Свята та традиції	-	20	20
7.	Спорт та здоровий спосіб життя	-	14	14
8.	Подорожі		11	11
9.	В місті	-	11	11
10.	Харчування	-	14	14
11.	У світі мистецтва	-	19	19
12.	Професії	-	11	11
13.	Освіта	-	8	8
14.	Мій стиль	-	11	11
15.	Перевірочні роботи, вправи, тести	-	18	18
16.	Повторення матеріалу	-	20	20
Разом		2	214	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Завдання по оволодінню англійською мовою на основному рівні навчання.

Практична частина. Комплектування груп, ознайомлення з технікою безпеки. Перевірка базових знань учнів.

2. Моє життя (17 год.)

Практична частина. Розповідь про свою сім'ю. Члени родини. Шкільне життя, домашні обов'язки та свій дім. Щоденні справи. Як ми проводимо свій вільний час та дозвілля. Родинні свята. Сімейні традиції.

3. Англійська мова в нашому житті (8 год.)

Практична частина. Ознайомлення зі світом англійської мови та англomовними країнами, визначення ролі англійської мови у суспільстві. Великобританія. Знайомство з визначними місцями Лондона.

4. Людина (14 год.)

Практична частина. Особисті дані. Бесіди про риси та особливості характеру та зовнішності людей. Вчимося описувати людей, використовуючи вивчену лексику. Повсякденні дії. Види дозвілля.

5. Пори року (17 год.)

Практична частина. Вивчення пір року, визначення особливостей погоди в кожному порі року. Природні явища. Обговорення планів на зимові та літні канікули. Природа. Навколишнє середовище. Охорона довкілля. Природні ресурси.

6. Свята та традиції (20 год.)

Практична частина. Підготовка та проведення зимових свят. Обговорення особливостей святкування свят в нашій країні у порівнянні з англomовними країнами.

7. Спорт та здоровий спосіб життя (14 год.)

Практична частина. Вивчення видів спорту, визначення ролі спорту для нашого здоров'я, діалоги на тему „У лікаря”. Спортсмени. Види спортивних змагань. Спортивні клуби, секції.

8. Подорожі (11 год.)

Практична частина. Предмети багажу. Проїзні документи. Визначні місця столиць. Розповіді вихованців про їх досвід подорожування, вивчення ситуативних діалогів, бесіда на тему «Країна моєї мрії».

9. В місті (11 год.)

Практична частина. Культура поведінки в місті. Що я можу знайти в моєму місті? Вивчення видів транспорту.

10. Харчування (14 год.)

Практична частина. Види магазинів. Основний асортимент товарів. Ціна. Гроші. Розповіді учнів про улюблену страву, вивчення лексики до даної теми. Що ми можемо купити в супермаркеті. Продукти харчування. Напої. Назви страв. Приготування їжі. Сервіровка столу. Кухонні прилади, посуд.

11. У світі мистецтва (19 год.)

Практична частина. Обговорення ролі музики, кіно, театру та літератури в житті людей. Вивчення ситуативних діалогів. Музичні інструменти. Музичні стилі, композитори, музиканти, виконавці. Види радіо- і телепрограм. Течії молодіжної культури. Клуби і товариства. Відомі вчені. Винахідники і винаходи. Пам'ятки культури.

12. Професії (11 год.)

Практична частина. Вивчення назв професій та визначення важливості кожної з них. Характеристики професій. Фактори впливу на вибір професії.

13. Освіта (8 год.)

Практична частина. Навчальні предмети. Види діяльності на уроці. Типи шкіл. Навчальний персонал. Система оцінювання. Ознайомлення учнів з особливостями системи освіти англомовних країн у порівнянні з Україною.

14. Мій стиль (11 год.)

Практична частина. Вивчення лексики до теми „Одяг”. Бесіди про вплив моди на життя підлітків. Розміри одягу.

15. Перевірочні роботи, вправи, тести (18 год.)

Практична частина. Проведення практичних занять відповідно до тематики занять, підсумкові лексичні та граматичні вправи на засвоєння матеріалу. Перевірочні тести.

16. Повторення матеріалу (20 год.)

Практична частина. Повторення та закріплення матеріалу, вивченого за рік.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

близько 400 лексичних одиниць;
всі звуки, літери і правила читання англійської мови;
правила побудови речень;
лексику до тем, передбачених програмою;
основні дієслова англійської мови;
види артиклів, правила утворення множини іменників та ін.

Вихованці мають вміти:

продемонструвати знання англійської мови за допомогою лексичних одиниць, пісень, віршів;
відображати вивчений матеріал у мовному спілкуванні.

У вихованців мають сформуватися компетентності:

пізнавальна - ознайомлення з основними поняттями та лексичними одиницями англійської мови;

практична - оволодіння індивідуальним та груповим відтворенням мовного матеріалу; покращення мовного рівня та дикції;

творча - формування мовних здібностей вихованців у процесі самовідтворення іноземного матеріалу (спів англійських пісень, розповідання віршів);

соціальна - соціальна адаптація, розвиток мовлення у вивченні англійської мови; формування позитивного мислення та певної поведінки в колективі; зростання особистих якостей особистості в процесі колективної творчості; опанування особистих реакцій та емоцій під час занять, публічних виступів.

Вищий рівень

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичні	практичні	усього
1.	Вступ	2	1	3
2.	Світ навколо нас. Флора і фауна		17	17
3.	Здоров'я. Спорт. Види спорту.		12	12
4.	Нова генерація.	-	20	20
5.	Відпочинок.	-	20	20
6.	Навчання.	-	20	20

7.	Мистецтво. Тенденції сучасного мистецтва.		20	20
8.	Нові технології.	-	22	22
9.	Навколишнє середовище	-	20	20
10.	Подорожі.	-	19	19
11.	Перевірочні роботи, вправи, тести	-	18	18
12.	Повторення матеріалу	-	25	25
Разом		2	214	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Комплектування груп, ознайомлення з правилами безпеки. Завдання по оволодінню англійською мовою на основному рівні навчання.

Практична частина. Перевірка базових знань учнів.

2. Світ навколо нас. Флора і фауна (17 год.)

Практична частина. Рослини і тварини на різних континентах. Сучасні проблеми навколишнього середовища.

3. Здоров'я. Спорт. Види спорту (12 год.)

Практична частина. Здоровий спосіб життя. Спорт. Імена відомих спортсменів. Важливість заняття спортом.

4. Нова генерація (20 год.)

Практична частина. Генерація у розрізі соціального життя. Проблеми і ризики сучасної молоді. Значення дотримання здорового способу життя.

5. Відпочинок. (20 год.)

Практична частина. Важливість дотримання гармонії між навчанням і відпочинком. Активне дозвілля. Подорожі, екскурсії.

6. Навчання. (20 год.)

Практична частина. Улюблені предмети. Онлайн і оф лайн навчання.

7. Мистецтво. Тенденції сучасного мистецтва (20 год.)

Практична частина. Жанри мистецтва. Імена відомих українських та всесвітньо відомих митців. Сучасне мистецтво.

8. Нові технології. (22 год.)

Практична частина. ІТ технології. Значення ІТ технології в сучасному світі.

9. Навколишнє середовище (20 год.)

Практична частина. Стан і проблеми навколишнього середовища. Заходи для збереження навколишнього середовища. Роздільний збір сміття.

10. Подорожі. (19 год.)

Практична частина. Значення подорожей в житті. Види транспорту. Обговорення ситуацій в потязі і в літаку. Основні правила безпечної подорожі. Проїзні документа. Безпечне харчування в дорозі.

11. Перевірочні роботи, вправи, тести (18 год.)

Практична частина. Проведення практичних занять відповідно до тематики занять, підсумкові лексичні та граматичні вправи на засвоєння матеріалу. Перевірочні тести.

12. Повторення матеріалу (25 год.)

Практична частина. Повторення та закріплення вивченого матеріалу.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

близько 1000 лексичних одиниць;
лексику до тем, передбачених програмою;
дієслова англійської мови;
базові часи;
модальні дієслова;
умовні речення;
види артиклів, правила утворення множини іменників та ін.

Вихованці мають вміти:

розуміти основні ідеї текстів і розмов;
висловлювати власні думки та емоції;
обговорювати подорожі, роботу, навчання та культурні події, покупки;
презентувати себе відповідно до мети спілкування;

ініціювати та підтримувати бесіду формального і неформального змісту; демонструвати розуміння або нерозуміння сказаного.

У вихованців мають сформуватися компетентності:

пізнавальна - усвідомлення мовних закономірностей і системності лексики; знання основних семантичних груп та сфер уживання нової лексики; здатність визначати значення слова у різних контекстах та розрізняти його відтінки; розуміння ролі лексичного запасу у розвитку мовлення, мислення та комунікації;

практична - уміння правильно та доречно вживати вивчені слова у мовленні; навички побудови зв'язних усних і письмових висловлювань з використанням нової лексики; розширення комунікативних можливостей у побутових, навчальних і професійних ситуаціях; розвиток мовленнєвої гнучкості та здатності швидко добирати слова відповідно до ситуації спілкування;

творча - формування мовних здібностей вихованців у процесі самовідтворення іноземного матеріалу розвиток креативного мислення через роботу з різними контекстами, у яких слова набувають нових значень; формування вміння використовувати лексику як інструмент самовираження;

соціальна - підвищення рівня культури мовлення у щоденному спілкуванні; розвиток уміння працювати в команді через рольові ігри, дискусії, проєкти; здатність до ефективної комунікації середовищі; формування впевненості у власних мовленнєвих навичках, опанування особистих реакцій та емоцій під час занять, публічних виступів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бондар М. В., Бондар О. В., Карпенко О. В., Пащенко М. В., Погарська Т. В. 130 ігор для уроків з англійської мови / М. В. Бондар та ін. – Харків: Основа, 2004. – 176 с.
2. Бочарова Л. Н. Ігри на уроках англійської мови на початковій і середній ступенях навчання / Л. Н. Бочарова // Іноземні мови в школі. – 1996. – № 3. – С. 34–38.
3. Євчук О., Доценко І. Smart Tutor. Англійська мова. Посібник-репетитор. Рівень В1 / О. Євчук, І. Доценко. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2021. – 348 с.
4. Іванова Ю. А. English with fun. Starter / Ю. А. Іванова. – Харків: Торсинг Плюс, [рік вид.]. – 96 с.
5. Колесникова І. Е. Ігри на уроці англійської мови: 5 кл.: посібник для вчителя / І. Е. Колесникова. – Мінськ: Народная асвета, 1990. – 112 с.
6. Куліш В. Г. Цікава англійська для дітей: казки, загадки, захопливі історії / В. Г. Куліш. – Дніпро: Сталкер, 2001. – 128 с.
7. Ларіна Е. Ігрова вправа як ефективний засіб навчання іноземної мови в школі / Е. Ларіна // Учитель. – 2001. – № 3.
8. Манилова Н. Я. Гра на уроці англійської мови: з досвіду роботи школи / Н. Я. Манилова // Іноземні мови в школі. – 1997. – № 1. – С. 17–20.

9. Mitchell H. Q. New Destinations. Intermediate B1. Student's Book: підручник з англійської мови / H. Q. Mitchell. – Київ: Лінгвіст, 2014. – 184 с.
10. Richards O. Short Stories in English for Intermediate Learners / O. Richards. – London: John Murray Press, 2019. – 256 с.
11. Tarasova O. Quality Education / O. Tarasova // English Language and Culture: weekly. – Шкільний світ, 2006. – № 92.
12. Черняков О. Вивчення англійської мови через гру / О. Черняков // Початкова школа. – 2002. – № 4.
13. Шкваріна Т. М. Англійська мова для дітей дошкільного віку (Програма, методичні рекомендації) / Т. М. Шкваріна. – Умань: Видавничо-поліграфічне підприємництво, 2003. – 64 с.
14. Шустваль С. Гра на уроці англійської мови як засіб підвищення пізнавальної активності школярів / С. Шустваль // Початкова школа. – 2011. – № 7.